

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

**Філософський факультет**

**Кафедра етики, естетики та культурології**

**«ЗАТВЕРДЖУЮ»**

Заст. декана  
філософського факультету  
Комаха Л.Г.

«\_\_\_» \_\_\_\_\_ 201\_\_ року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

***МИСТЕЦТВО В КОНТЕКСТІ КУЛЬТУРИ***

**для студентів**

галузь знань **0203 Гуманітарні науки**  
спеціальність **6.020301 Філософія**  
освітній рівень **Бакалавр**  
освітня програма **Філософія**  
спеціалізація \_\_\_\_\_ **Етика та естетика** \_\_\_\_\_  
(за наявності) (назва спеціалізації)  
Вид дисципліни **Вільний вибір студента**

Форма навчання	<b>денна</b>
Навчальний рік	<b><u>2017/2018</u></b>
Семестр	<b>VI</b>
Кількість кредитів ECTS	<b>3</b>
Мова викладання	<b>українська</b>
Форма заключного контролю	<b>залік</b>

Викладачі: Панченко Валентина Іванівна, д.ф.н., професор кафедри етики, естетики та культурології; Буцикіна Євгенія Олександрівна, к.ф.н., асистент кафедри етики, естетики та культурології

Пролонговано: на 20\_\_/20\_\_ н.р. \_\_\_\_\_ (\_\_\_\_\_) «\_\_» 20\_\_ р.  
(підпис, ПІБ, дата)  
на 20\_\_/20\_\_ н.р. \_\_\_\_\_ (\_\_\_\_\_) «\_\_» 20\_\_ р.  
(підпис, ПІБ, дата)

**КИЇВ – 2017**

Розробники: *Панченко Валентина Іванівна, д.ф.н., професор кафедри етики, естетики та культурології; Буцикіна Євгенія Олександрівна, к.ф.н., асистент кафедри етики, естетики та культурології*

Затверджено

«\_\_\_\_\_» \_\_\_\_\_ 20\_\_ р.

Зав. кафедри етики, естетики та культурології

\_\_\_\_\_ (Панченко В.І.)

Протокол № \_\_\_\_ від «\_\_\_\_\_» \_\_\_\_\_ 20\_\_ р.

Схвалено науково - методичною комісією філософського факультету

Протокол від «\_\_\_\_\_» \_\_\_\_\_ 201\_\_ року №\_\_

Голова науково-методичної комісії \_\_\_\_\_ (Маслікова І.І.)

«\_\_\_\_\_» \_\_\_\_\_ 20\_\_ року

## ВСТУП

**1. Мета дисципліни** – спираючись на сучасні естетичні та культурологічні дослідження, показати динаміку розвитку мистецтва, якою вона склалася внаслідок досліджень культури як певної цілісності, де місце мистецтва визначається його культуротворчим потенціалом. Проаналізувати соціокультурний контекст та культурні засади виникнення художньої діяльності, видів мистецтва та виявлення їх специфіки в процес розвитку культури і вирішення ними людських смислбуттєвих проблем.

### **2. Вимоги до вибору навчальної дисципліни:**

1. До початку вивчення цього курсу студенти мають **знати** основні етапи та характеристики історико-культурного процесу; основні культурологічні теорії та методи культурологічних досліджень; основні естетичні та філософські поняття та категорії; основні здобутки матеріальної та духовної культури, їхні суттєві риси; історію становлення та розвитку мистецтва, закономірності, специфіку, особливості функціонування в системі культури певної історичної епохи.

2. **Вміти** збирати та інтерпретувати інформацію щодо феноменів та явищ культури, культурних процесів та подій; застосовувати основні терміни, категорії та класифікації культурології в аналізі соціально-культурних явищ та процесів; аналізувати мистецькі твори та витвори дизайну з виокремленням їх належності до певної доби, стилю, жанру, форми та змістовного навантаження, здійснювати їх змістовну інтерпретацію, застосовувати сучасні філософсько-естетичні концепції та методи в процесі осмислення мистецьких та дизайн- явищ;

3. **Володіти елементарними навичками** наукового дослідження та управління інформацією; критичного ставлення та прогнозування стосовно культурно-мистецьких подій та явищ; використання іншомовних фахових філософських та мистецтвознавчих інформативних джерел.

**3. Анотація навчальної дисципліни:** дисципліна «*Мистецтво в контексті культури*» належить до переліку дисциплін вільного вибору студента та викладається у VI семестрі бакалаврату. Навчальна дисципліна розширює та поглиблює знання студентами картини розвитку мистецтва, створеної формальним мистецтвознавством та класичною естетикою. Визначається предмет, завдання, теоретичні основи, методології, основні напрямки та проблематика художнього процесу в історичній перспективі. З'ясовується значення мистецтва в європейському культурному контексті, мистецтва як концепції суспільних відносин, шляхи формування нового змісту мистецтва, прояви секуляризації мистецтва в сучасній культурі. Розглядаються становлення культурологічного напрямку у дослідженні мистецтва. Пояснюється художня культура як цілісне утворення. Послідовно розглядаються особливості розгортання співвідношення мистецтва та дизайну в умовах історичного розвитку культури XIX-XXI століть.

**4. Завдання (навчальні цілі)** – надати студентам цілісну систему знань про історію становлення та розвитку чуттєвої культури, основну проблематику, дослідницькі підходи та методології вивчення різноманіття форм та видів художньої діяльності. В результаті навчання студенти мають не лише продемонструвати масив теоретичних знань, але й засвоїти та використовувати ці знання у своїх самостійних дослідженнях історії та теорії мистецтва, вмюючи надавати неупереджену експертну оцінку дослідженим явищам та феноменам художнього життя країн сучасного світу.

### **5. Результати навчання:**

*В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен*

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація 4. автономність та відповідальність)		Методи викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
	<b>Знати:</b>			
1.1	предмет, методи, теоретичні основи досліджень історії та теорії мистецтва і дизайну, що склалися в естетиці та історії культури	Лекція, самостійна робота	Письмова контрольна робота	10
1.2	про розвиток мистецтва, виникнення окремих видів мистецтва та появу нових видів мистецтва; своєрідність художнього мислення і художньої логіки, що здійснюється специфічними формоутворюючими засобами мистецтва	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь	10
1.3	основні етапи розвитку світового та українського пластичного мистецтва, сучасні наукові концепції, в межах яких здійснюється їх вивчення, основні мистецькі напрямки та постаті, які визначали їх розвиток	Лекція, самостійна робота	Презентація самостійного дослідження	10
1.4	культурно-історичні епохи, які характеризуються своєрідними мистецькими комплексами	Лекція, самостійна робота	Презентація самостійного дослідження	10
	<b>Вміти:</b>			
2.1	демонструвати знання спеціалізованої літератури із історії та теорії культури	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження	7
2.2	ідентифікувати художні твори з точки зору їх приналежності до певної культурно історичної епохи, до етнонаціональної культури	Лекція, Самостійна робота	Презентація самостійного дослідження	7
2.3	визначатись щодо нових культурно-мистецьких явищ, вміти обґрунтувати своє судження смаку щодо художнього або естетичного явища	Семінар, Самостійна робота	презентація самостійного дослідження, письмова контрольна робота	10
2.4	аналізувати культурні, релігійні та мистецькі феномени, визначати їхню генезу та особливості, осмислити роль і місце власної національної культури в широкому європейському контексті	Семінар, Самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження	5
2.5	аналізувати історико-мистецьку та мистецтвознавчу літературу, а також мистецькі твори живопису, скульптури та архітектури, явища	Семінари, Самостійна робота	Усні доповіді, дискусії	5

	та об'єкти дизайну, визначати їх місце в історії світової та вітчизняної культури, орієнтуватися в можливих шляхах розвитку сучасного мистецтва			
	<b>комунікація:</b>			
3.1	використовувати знання іноземних мов для аналізу інформаційних інтернет-ресурсів, читання новітньої мистецтвознавчої та культурологічної літератури в підготовці до семінарських занять та написання самостійних робіт	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді	3
3.2	презентувати результати проведених естетичних та культурологічних досліджень та здійсненої самостійної роботи у вигляді есе, конспектів; приймати участь у фахових дискусіях в процесі аудиторної роботи	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження	3
3.3	вести полеміку стосовно питань історії та теорії мистецтва і дизайну на основі володіння категоріально-поняттєвим апаратом естетики та історії культури	Семінари	Дискусії	3
	<b>автономність та відповідальність:</b>			
4.1	виконувати комплексні завдання та професійні обов'язки дослідника в галузі філософських дисциплін, естетики	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження	6
4.2	шукати та критично опрацьовувати літературу із історії та теорії мистецтва і дизайну, вільно володіти методами обробки, аналізу та синтезу наукової інформації	Самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження	2
4.3	виконувати комплексні завдання та професійні обов'язки дослідника в галузі філософських дисциплін, естетики зокрема, нести за них відповідальність вирішувати самостійно комплексні завдання, пов'язанні із верифікацією результатів існуючих оприлюднених досліджень з історії та теорії мистецтва і дизайну, та	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження	5

	порівнювати їх із результатами власних проведених досліджень щодо сучасних умов та тенденції розвитку мистецької діяльності			
4.4	брати участь у роботі фахових аналітичних груп, вирішуючи як типові, так і спеціалізовані нестандартні задачі; мати здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії	2
4.5	приймати рішення щодо вибору методів та форм власного естетичного дослідження в умовах невизначеності	Самостійна робота	Дискусії, презентація самостійного дослідження	2

#### 6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання (необов'язково для вибіркових дисциплін)

Результати навчання дисципліни					
Програмні результати навчання	.1	.2	.1	.1	.2

**7. Структура курсу:** у курсі передбачено 2 змістових частини. Заняття проводяться у вигляді лекцій, семінарів, з використання інтерактивних методів навчання. Завершується дисципліна заліком.

*Перша частина курсу* присвячена аналізу історії розвитку мистецтва (предмет, завдання, основні напрямки та методики формального мистецтвознавства та класичної естетики)

*Друга частина курсу* присвячена викладу історії та теорії дизайну як практичного виміру художньої діяльності в контексті культурних перетворень XIX – XXI століть.

#### 8. Схема формування оцінки:

Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема **оцінювання теоретичної підготовки** – результати навчання (**знання 1.1 – 1.4**), що складає 40% від загальної оцінки та **оцінювання практичної підготовки** – результати навчання (**вміння 2.1-2.5**); (**комунікація 3.1-3.3**); (**автономність та відповідальність 4.1-4.5**), що складає 60% загальної оцінки.

Критерії оцінювання:

##### 1. Усна відповідь:

5 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, використовуючи обов'язкову та додаткову літературу

4 бали - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу. Допускаються несуттєві неточності

3 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, не спирається на необхідну навчальну літературу, Має у відповіді суттєві неточності

2 бали – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки у відповіді

2. Доповнення / дискусія:

3 бали – доповнення змістовне, ґрунтовне, конструктивно доповнює обговорення теми,

2 бали – доповнення змістовне

1 бал – доповнення містить інформацію, що суттєво не розширює дискусію

3. Самостійна робота, підсумкова письмова робота:

20-16 балів студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість проведеного дослідження / письмової роботи

15-11 балів - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність та достовірність проведеного дослідження / письмової роботи. Допускаються несуттєві неточності

10-6 балів - в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань, не спирається на необхідну навчальну літературу, робота містить суттєві неточності

5-0 балів - не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки в роботі. Демонструє не самостійність у виконанні завдань

Семестрову кількість балів формують бали, отримані студентом у процесі засвоєння матеріалу з усіх двох частин та виконання самостійних робіт

**Оцінювання за формами контролю:**

Види робіт		Семестрова кількість балів	
		Min – 48 бали	Max – 80 балів
Усна відповідь <sup>1</sup>		«5» x 3 = 15	«5» x 5 = 25
Доповнення, участь в дискусіях		«3» x 1 = 3	«5» x 1 = 5
Самостійна індивідуальна робота <sup>2</sup>	Написання есе за першоджерелом	«10» x 1 = 10	«15» x 1 = 15
	Підготовка презентації про напрям в історії дизайну і його	«10» x 1 = 10	«15» x 1 = 15

	теоретичне обґрунтування		
Підсумкова контрольна робота		«10» x 1 = 10	«20» x 1 = 20

<sup>1</sup> у разі відсутності студента на семінарському занятті, розглянуті на семінарі питання відпрацьовуються у письмовій формі. Загальна кількість балів за аудиторну роботу складає 30% від семестрової кількості балів

<sup>2</sup> Загальна кількість балів за самостійну індивідуальну роботу складає 50% від семестрової кількості балів, тобто мін. – 24 бали, максимум – 40 балів

**Підсумкове оцінювання у формі заліку:** підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 100 балів), яка визначається як сума (проста або зважена) балів за систематичну роботу впродовж семестру. Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру. Таким чином, підсумкова оцінка складається із суми семестрової кількості балів та підсумкової контрольної роботи

**При простому розрахунку отримуємо:**

	Семестрова кількість балів	ПКР (підсумкова контрольна робота) / залік	Підсумкова оцінка
<i>Мінімум</i>	48	12	60
<b>Максимум</b>	<b>80</b>	<b>20</b>	<b>100</b>

**Шкала відповідності:**

<b>Відмінно / Excellent</b>	<b>90-100</b>
<b>Добре / Good</b>	<b>75-89</b>
<b>Задовільно / Satisfactory</b>	<b>60-74</b>
<b>Незадовільно / Fail</b>	<b>0-59</b>
<b>Зараховано / Passed</b>	<b>60-100</b>
<b>Не зараховано / Fail</b>	<b>0-59</b>



**СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**  
**ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ**

№ п/п	Назва лекції	Кількість годин		
		Лекції	Семінари	Самостійна робота
<b>Частина 1. Історія розвитку мистецтва в контексті культури</b>				
1	<b>Тема 1.</b> Становлення культурологічного напрямку у дослідженні мистецтва	4		2
2	<b>Тема 2.</b> Становлення художніх формоутворюючих засобів: ритм, інтонація, метафора, міф, архаїчні символи і архетипи	2	2	
3	<b>Тема 3.</b> Архітектура і становлення соціального простору	2	2	
4	<b>Тема 4.</b> Соціокультурна сутність тілесності і скульптура	2	2	
5	<b>Тема 5.</b> Формування нового змісту мистецтва. Людська особистість як ідеал	2	2	
6	<b>Тема 6.</b> Від мистецтва ідеалу до мистецтва життя. Художнє як реальне буття людини	2		2
	<b>Індивідуальна самостійна робота: написання есе за першоджерелом</b>	2		10
<b>Частина 2. Культурний контекст дизайну</b>				
7	<b>Тема 7.</b> Культурний контекст дизайну: модерн та постмодерн. Освітні інституції в сфері дизайну	4	2	
8	<b>Тема 8.</b> Теоретичні концепції дизайну	2	2	
9	<b>Тема 9.</b> Естетичні, етичні та політичні аспекти дизайну як сфери візуального	2		2
10	<b>Тема 10.</b> Ідентичність та споживання в дизайні	2		2
11	<b>Тема 11.</b> Процеси індустріалізації та пост-індустріалізації, відображені в сфері дизайну	2	2	
12	<b>Тема 12.</b> Дизайн в умовах глобалізації	2		
13	<b>Індивідуальна самостійна робота: написання есе за першоджерелом</b>			10
14	<b>Підсумкова контрольна робота</b>			10
	<b>ВСЬОГО</b>	<b>30</b>	<b>14</b>	<b>38</b>

Загальний обсяг 82 год., в тому числі:

Лекцій - 30 год.

Семінари - 14 год.

Самостійна робота - 38 год.

## РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

### *Основна: (Базова)*

1. Вернан Ж.-П. Происхождение древнегреческой мысли. – М., 1996.
2. Виппер Б.Р. Введение в историческое изучение искусства. – М., 1985.
3. Гуревич А.Я. Первообразы культуры. //Лики культуры. Альманах. Т.1. – М., 1995.
4. Кребер Альфред. Стиль и цивилизация //Антология исследований культуры. Т.1. – СПб., 1997.
5. Панченко В. І. Мистецтво в контексті культури.- К. : ТОВ Міжнародна фінансова агенція, 1998. - 191 с.
6. Фрейденберг О.М. Миф и литература древности. – М., 1978.
7. Hazel Clark; David Eric Brody. Design studies: a reader. – Oxford ; New York : Berg, 2009.
8. The Industrial Design Reader. – Edited by Carma Gorman. – New York ; Allworth Press. - 256 p.
9. Kjetil Fallan. Design History: Understanding Theory and Method. – Oxford ; New York : Berg, 2012. 224 pp.
10. The design history reader / edited by Grace Lees-Maffei and Rebecca Houze. – Oxford ; New York : Berg, 2010.

### *Додаткова:*

1. Аникст А.А. Теория драмы от Аристотеля до Лессинга. – М., наука, 1967.
2. Аристотель. Поэтика. //Античная литература. Антология. Ч.2. – М., 1989.
3. Арнхейм Р. Динамика архитектурных форм. – М., Стройиздат, 1983.
4. Аронов В. Р. Дизайн в культуре XX века. 1945-1990 – М.: Издатель Д. Аронов,2013. – 406 с. : ил.
5. Асафьев Б.В. Музыкальная форма как процесс. – Л., Музгиз, 1963.
6. Ахутин А. Тяжба о бытии. Сб. Философских работ. – М., 1996.
7. Базен Жермен. История истории искусств: от Вазари до наших дней. – М., 1994.
8. Бахтин М.М. Эстетика словесного творчества. – М., 1979
9. Буркхард Я. Культура Италии в эпоху Возрождения. – М., Юристъ, 1996.
10. Гайденок П.П. Прорыв к трансцендентному. Новая онтология XX века. – М., 1997.
11. Гаспаров М.Л. Сюжетосложение греческой трагедии // Новое в современной классической филологии. – М., 1979.
12. Гачев Г. Жизнь художественного сознания: Очерки по истории образа. – М., 1972.
13. Зайцев А.И. Культурный переворот в Древней Греции VIII-V вв. до н.э. – Л., 1985.
14. Кассирер, Э. Философия символических форм: В 3 тт. / Пер. с нем. С. А. Ромашко. — М.—СПб.: Университетская книга, 2002. – Т.2.
15. Коген Т. Эстетическое чувство любви/ пер.и коммент. Т.А. Акиндинова// studia cultura. Вип.3 Спб, 2002. – Т.2
16. Лосев А.Ф. Знак. Символ. Миф. – М., 1982
17. Миллер Т.А. Об изучении художественной формы платоновских диалогов // Новое в современной классической филологии. – М., 1979.
18. Мифология древнего мира. – М., 1997.
19. Михайлов А.В. Языки культуры. – М., 1997
20. Панченко В.І. Культурологічна концепція мистецтва в сучасній естетичній теорії // Духовність українства. – Житомир, 2001.
21. Пигулевский В.О. Дизайн и культура – Х.: Издательство «Гуманитарный центр», 2014. – 316 с.
22. Ранние формы искусства. – М., 1972.
23. Теория метафоры. – М., 1990.
24. Человек и культура. Индивидуальность в истории культуры. – М., 1990.

25. Барна Н.В. Дизайн у контексті художньої культури ХХ-ХХІ століть: монографія / Барна Н. В. – К.: «Університет «Україна», 2015. – 353 с.
26. Лакшми Бхаскаран. Дизайн и время. — Пер. с англ. И. Голыбина. - СПб.: Арт-родник, 2009.
27. Біоніка в дизайні просторово-предметного середовища : навч. посіб. / С. П. Мигаль, І. А. Дида, Т. Є. Казанцева; Нац. ун-т "Львів. політехніка". - Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2014. - 225 с.
28. Визуальные коммуникации в рекламе и дизайне. 2-е изд., доп. / под ред. В.О. Пигулевского, А.В. Овруцкого – Х.: Изд-во «Гуманитарный Центр», 2015. – 432 с.
29. Глазычев В. Л. Дизайн как он есть. — М.: Европа, 2006. — 340 с.
30. Дизайн. Иллюстрированный словарь-справочник / Минервин Г. Б., Шимко В. Т.. — М.: Архитектура-С, 2004. — 288 с.
31. Н. Доронина. Ландшафтный дизайн. — М.: Фитон+, 2006. — 144 с.
32. Легенький Ю. Г. Дизайн одягу: посібник / Юрій Григорович Легенький // — Київ: КНУКіМ, 2008. — 374 с.
33. Легенький Ю. Г. Система моды: культурология, эстетика, дизайн / Ю. Г. Легенький, Л. П. Ткаченко. — К.: ГАЛПУ, 1998. — 224 с.
34. Лаврентьев А. Н. История дизайна. — М.: Гардарики, 2007. — 303 с.
35. Нариси з історії українського дизайну ХХ століття: Збірник статей / ІПСМ НАМ України; За заг. ред. акад. М. І. Яковлева; Редкол.: В. Д. Сидоренко (голова), А. О. Пучков, О. В. Сіткарьова та ін. — К. : Фенікс, 2012. — 256 с.
36. Норман Д. А. Дизайн привычных вещей = The Design of Everyday Things. — М.: «Вильямс», 2006. — С. 384.
37. Eco U. Function and Sign: The semiotics of Architecture. // Signs, Symbols, Architecture. N.Y., 1980.
38. Holl Edward T. The hidden dimension. Garden City, N.Y. 1969.
39. Vernant J.-P., Vidal-Naquet P., Mythe et tragedie en grese ancienne. P., 1981.